

RPO-602557/08

Warszawa, dnia 9 grudnia 2008 r.

RPO-602557-VII-715/08/PK/KMP

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPEŁ.	2008 -12- 09
ZAL.	NR 1192605.

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Kępnie

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 21 listopada 2008 r. do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Kępnie (zwanymi dalej: PdOZ lub Izba) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich – Janusz Zagórski, Dyrektor Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego, Janina de Michelis, główny specjalista, Przemysław Kazimirski, specjalista, Marcin Kusy, radca oraz Agnieszka Żygas, referent prawny (prawnicy). Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony zatrzymanych przed torturami oraz okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionych przez nadkomisarza Ireneusza Lewickiego, Naczelnika Sekcji Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Kępnie oraz personel PdOZ,
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych,

- przeprowadzeniu rozmów w „cztery oczy” na podstawie kwestionariusza z dwoma przebywającymi w trakcie wizytacji w Izbie zatrzymanymi mężczyznami,
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją Izby: książką przebiegu służby w PdOZ, książką kontroli osób zatrzymanych, protokołami zatrzymań, książką wizyt lekarskich, książką kontroli sanitarnej, świadectwem wzorcowania alkometru oraz kwitami depozytowymi.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali zastępcę Komendanta Powiatowego Policji w Kępnie o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano sprawozdanie z kontroli Izby przeprowadzonej przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 21.12.2007 r. oraz sprawozdanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 07.02.2007 r.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pojemność Izby wynosi 6 miejsc (3 pokoje dwuosobowe).

Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji, której budynek znajduje się poza administracyjnymi granicami miasta Kępna, na terenie gminy Bralin. Obecna siedziba komendy funkcjonuje w nowym miejscu od listopada 2005 r. Okna Izby wychodzą na teren wewnętrzny komendy. Osoba zatrzymana zostaje doprowadzona do Izby głównym wejściem komendy. Obsługę Izby stanowią dyżurny i jego zastępca pełniący służbę w 12 godzinnym systemie zmianowym.

Izba przeznaczona jest dla zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych do wytrzeźwienia kobiet i mężczyzn. Opłata za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 210 zł. Została ona ustanowiona przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu na mocy decyzji nr 97/2004 z dnia 18.05.2004 r.

Z informacji przekazanych przez Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, że w przypadku umieszczenia w Izbie kobiety czynności związane z jej osadzeniem wykonuje jedna z funkcjonariuszek Komendy Powiatowej Policji w Kępnie.

W trakcie wizytacji Izby, przebywali w niej dwaj mężczyźni zatrzymani w stanie nietrzeźwości w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż:

- a. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r., w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz.1187), wydzielone zostały: izba dyżurna, 2 pokoje dla osób zatrzymanych oraz jeden dla doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokój lekarski, magazyn do przechowywania pościeli brudnej, magazyn do przechowywania pościeli czystej, pomieszczenie kuchenne, pokój do przechowywania odzieży i depozytów odebranych od osób zatrzymanych, toaleta dla zatrzymanych oraz toaleta dla funkcjonariuszy.
- b. Dwa pokoje dla osób zatrzymanych wyposażono w prycze jednoosobowe do spania oraz w stoły i taborety, wykonane z jasnego drewna, bez ostrych kantów. Prycze do spania, taborety oraz stoły zostały przymocowane do podłogi. W pokojach zainstalowano wentylację grawitacyjną. Wizjer w drzwiach jest zabezpieczony szkłem hartowanym od wewnątrz oraz ruchomą zasłoną od strony korytarza. Wyposażenie pokoju dla osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia jest niepełne - brakuje stołu i taboretów przytwierdzonych na stałe do podłogi.

Na suficie każdego z 3 pokoi dla zatrzymanych znajduje się zabezpieczony punkt świetlny, które gwarantuje oświetlenie odpowiednie do czytania i pisania. Obok punktu świetlnego zamontowano czujnik dymu. Okno

w każdym z pokoi osłonięte jest od wewnątrz stalową siatką, a od zewnątrz kratą. Otwieranie okien odbywa się za pomocą przycisków znajdujących się na korytarzu Izby. Tuż pod oknami znajdują się grzejniki centralnego ogrzewania zabezpieczone metalową siatką.

W pokojach dla zatrzymanych było czysto. Ich ściany do wysokości około 2 m pomalowano jasną farbą olejną. Podłogi są zmywalne, wykonane z tworzywa sztucznego. Ponadto, w pokojach dla zatrzymanych zostały zainstalowane kamery. Umożliwiają one bezdźwiękową transmisję obrazu z PdOZ do izby dyżurnej. Nagrania z kamer nie są archiwizowane.

Każdy z pokoi wyposażony został w sprawnie działającą instalację przyzywową. Na korytarzu Izby zamontowano przyciski instalacji alarmowej.

- c. Pomieszczenie kuchenne Izby utrzymane jest w bardzo dobrym stanie. Poza szafkami wiszącymi i stojącymi, w skład jego wyposażenia wchodzi: dwukomorowy zlew, umywalka, lodówka, czajnik elektryczny oraz kuchenka mikrofalowa. Zarówno naczynia jak i sztucce wydawane zatrzymanym, są jednorazowego użytku. Zatrzymani otrzymują w ciągu tygodnia oraz w weekendy posiłki z [] z Baranowa, miejscowości położonej w pobliżu Kępna.. Na ścianach korytarza zamocowane są drewniane półki, służące do stawiania naczyń z posiłkami. Poza tym, zatrzymani mają dostęp do podstawowej prasy, która znajduje się w punkcie informacyjnym komendy zlokalizowanym obok izby dyżurnej.
- d. Izba dyżurna PdOZ została wyposażona w instalację telefoniczną oraz monitory umożliwiające obserwację pokoi dla zatrzymanych oraz korytarza. Przechowuje się w niej również całość dokumentacji prowadzonej w Izbie.
- e. Pokój lekarski posiada niezbędny sprzęt oraz apteczkę. Z uzyskanych od kierownictwa Izby informacji wynika, że w razie potrzeby osoby zatrzymane w PdOZ są badane przez lekarzy z placówek publicznej służby zdrowia (Pogotowie Ratunkowe). Nadto z przekazanych w tym zakresie informacji wynika, iż osoby nietrzeźwe przyjmowane do Izby nie są co do zasady

poddawane badaniom lekarskim. Przeprowadza się je na wyraźne życzenie osób zatrzymanych.

- f. Rolę magazynów przeznaczonych odpowiednio do przechowywania czystej i brudnej pościeli pełnią dwie wnęki usytuowane na korytarzu Izby.
- g. W Izbie wyodrębniony został magazyn depozytowy służący do przechowywania zarówno depozytów wartościowych, jak i odzieży osób zatrzymanych. Te pierwsze przechowuje się w jednej z szafek znajdujących się w magazynie. Odzież odebrana od osób zatrzymanych przechowywana jest na wieszakach w osobnych workach. Osoby zatrzymane przekazują depozyt funkcjonariuszom przebywając w tym pomieszczeniu. Podczas czynności z tym związanych mają możliwość zapoznania się z regulaminem pobytu w Izbie umieszczonego na ścianie pomieszczenia depozytowego.
- h. W skład wyposażenia toalety dla zatrzymanych wchodzi: zabudowany sedes osłonięty od przodu drzwiami uchylnymi zamontowanymi na wysokości ok. 1 m, pisuar oraz umywalka. Osoby zatrzymane mają ponadto możliwość skorzystania z natrysku. W dniu wizytacji w toalecie znajdował się papier toaletowy, ręcznik oraz mydło. Jak wynika z informacji uzyskanych od funkcjonariusza pełniącego dyżur w PdOZ, osobny ręcznik jest wydawany zatrzymanemu, gdy zgłosi potrzebę umycia się. Ściany toalety wyłożono glazurą, a podłogę terakotą. Stan toalety dla zatrzymanych nie budzi zastrzeżeń. W trakcie wizytacji było w niej czysto.
- i. W Izbie nie wyodrębniono miejsca dla zatrzymanych do palenia wyrobów tytoniowych. Z informacji udzielonych w tym zakresie przez kierownictwo Izby wynika, że zatrzymani nie mają również możliwości palenia w pokojach.

4. Analiza dokumentacji Izby.

W czasie wizytacji poddano szczegółowej kontroli dokumentację prowadzoną w PdOZ, czyli:

- wybrane losowo protokoły zatrzymań,
- książkę kontroli osób zatrzymanych,

- książkę przebiegu służby,
- książkę wizyt lekarskich,
- książkę kontroli sanitarnej,
- kwity depozytowe
- świadectwo wzorcowania alkomatu.

W Izbie osobno ewidencjonuje się protokoły zatrzymań w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz protokoły zatrzymań osób doprowadzonych do wytrzeźwienia. Sposób dokumentowania tych pierwszych nie budził zastrzeżeń.

Analiza protokołów zatrzymań osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wykazała przede wszystkim nieuprawnioną, z punktu widzenia obowiązujących przepisów prawa, praktykę odstępowania od obowiązku poddania badaniom lekarskim osób przyjmowanych do Izby w stanie nietrzeźwości. O przeprowadzeniu takiego badania, jak wynika z informacji przekazanych przez Naczelnika Sekcji Prewencji, decyduje sam zatrzymany. W niektórych notatkach zawierających wyniki badań lekarskich dołączonych do protokołów zatrzymań osób w stanie nietrzeźwości, stwierdzono brak oznaczenia godziny przeprowadzonego badania.

W książce kontroli osób zatrzymanych odnotowuje się przypadki zatrzymań osób z osadzeniem lub bez osadzenia w PdOZ. Jej analiza wykazała, iż od początku 2008 r. do dnia wizytacji zatrzymano łącznie 213 osób.

W analizowanej dokumentacji Izby nie stwierdzono przypadków zatrzymania osoby na czas przekraczający granice zakreślone prawem.

Analiza książki wizyt lekarskich wykazała, iż od stycznia 2008 r. do dnia wizytacji, osoby umieszczone w Izbie poddano badaniom lekarskim w 18 przypadkach. Co do sposobu prowadzenia tej dokumentacji stwierdzić należy, iż jest on mało rzetelny. Często brakuje liczb porządkowych przeprowadzonych badań, określenia godziny badania oraz wskazania danych personalnych osoby poddanej badaniu.

Świadectwo wzorcowania alkomatu było nieaktualne w dniu wizytacji (data jego ważności upłynęła w dniu 20.11.2008 r.). Przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali o tym fakcie zastępcę Komendanta.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano również sprawozdanie sędziego wizytatora ds. penitencjarnych Sądu Okręgowego w Kaliszu oraz sprawozdanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W dniu 07.02.2007 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna MSWiA przeprowadziła kontrolę sanitarną w PdOZ w Kępnie. Stwierdzono brak instrukcji postępowania z osobami potencjalnie zakażonymi. Z informacji przekazanych w tym zakresie przez Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, iż brak ów został niezwłocznie usunięty.

5. Traktowanie osób umieszczonych w PdOZ.

W Izbie nie prowadzi się książki wypadków nadzwyczajnych. Z wyjaśnień Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, iż takowe odnotowywane są w książce przebiegu służby w PdOZ oraz w jej elektronicznej wersji prowadzonej od maja 2008 r. - Elektronicznej Książce Dyżurnego. W roku ubiegłym, ani w latach poprzednich nie odnotowano wydarzeń o takim charakterze.

Ostatni wypadek nadzwyczajny miał miejsce w dniu 08.09.2008 r. W Izbie umieszczono wówczas dwóch braci w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 207 Kk. Z uwagi na agresywne zachowanie mężczyzn osadzono ich w osobnych pokojach. Zatrzymani podjęli nieudolną próbę targnięcia się na własne życie poprzez usiłowanie przegryzienia żył ręki. W związku z tym zastosowano wobec nich środek przymusu bezpośredniego w postaci kaftanów bezpieczeństwa informując o tym fakcie dyżurnego komendy. Z uwagi na utrzymujące się pomimo użycia środków przymusu bezpośredniego pobudzenie zatrzymanych, wezwano Pogotowie Ratunkowe celem podania zastrzyków uspakajających. Efektem silnego wzburzenia jednego z zatrzymanych mężczyzn było zniszczenie przez niego części wyposażenia pokoju, w którym przebywał. Straty oszacowano łącznie na 429,32 zł. W dniu 11.09.2008 r. Sąd Rejonowy w Kępnie wydał postanowienie o zastosowaniu wobec zatrzymanych tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy.

Postępowanie wyjaśniające prowadzone w sprawie wypadku nadzwyczajnego przez Komendanta Wojewódzkiej Policji w Poznaniu wykazało pewne nieprawidłowości w działaniach funkcjonariuszy Komendy Powiatowej w Kępnie.

Sformułowane w tej mierze zarzuty dotyczyły sposobu dokumentowania przebiegu zdarzenia w Książce przebiegu służby w PdOZ, które w ocenie Komendanta Wojewódzkiego nie miały jednakże wpływu na zaistnienie opisanego zdarzenia (brak wpisu dot. sprawdzenia stanu technicznego zabezpieczenia pomieszczeń oraz urządzeń alarmowych, brak wpisu dotyczącego agresywnego zachowania mężczyzn przy przyjmowaniu do PdOZ, brak wpisu dotyczącego wskazania osoby polecającej stosowanie kaftana bezpieczeństwa). Komendant Powiatowy Policji w Kępnie pismem z dnia 10.11.2008 r. poinformował Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu o wdrożeniu działań mających na celu uniknięcie w przyszłości podobnych do wytkniętych nieprawidłowości.

Po analizie dokumentacji i obejrzeniu pomieszczeń Izby przedstawiciele Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie stwierdzili występowania czynników, które wskazywałyby na okrutne, nieludzkie lub poniżające traktowanie osób przebywających w tych pomieszczeniach.

6. Informacje przekazane przez osoby zatrzymane, z którymi przeprowadzono rozmowy.

W czasie wizytacji w Izbie przebywało dwóch mężczyzn. Obaj zostali zatrzymani w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa (jazda samochodem w stanie nietrzeźwości, kradzież z włamaniem). Mężczyźni zostali umieszczeni w Izbie w stanie nietrzeźwości.

Z uwagi na nietrzeźwość zatrzymanych nie przekazano im kopii protokołów zatrzymania. Jeden z rozmówców potwierdził podczas rozmowy pouczenie go przez funkcjonariuszy o prawie do zawiadomienia osoby najbliższej, zakładu pracy czy szkoły o zatrzymaniu oraz o prawach i obowiązkach przysługujących osobom zatrzymanym umieszczonym w Izbie. Dodał, iż nie został pouczony o możliwości wniesienia zażalenia na zatrzymanie do sądu oraz, że nie zapoznał się z Regulaminem pobytu osób umieszczonych w PdOZ. Drugi z rozmówców na pytania dotyczące pouczenia o uprawnieniach przysługujących mu w związku z zatrzymaniem odpowiedział przecząco. Dodał także, iż nie wie jakie były podstawy jego zatrzymania.

Każdy z ankietowanych mężczyzn ocenił stan swojego zdrowia w chwili zatrzymania jako dobry. Pomimo, iż obaj mężczyźni w czasie przyjmowania do PdOZ byli w stanie nietrzeźwości, badaniu poddano tylko jednego z nich, gdyż o to prosił.

Mężczyźni nie podpisali protokołów zatrzymania. Brak było również podpisów funkcjonariuszy stwierdzających przyczyny niepodpisania protokołów przez zatrzymanych. Wątpliwości co do prawidłowego postępowania funkcjonariuszy w tym zakresie, budzi dodatkowo fakt złożenia podpisów przez zatrzymanych na kwitach depozytowych.

Zatrzymani, z którymi rozmawiano, nie zgłosili zastrzeżeń do stanu technicznego pomieszczeń Izby, oceniając go jako dość dobry. Nie wnosili oni także żadnych uwag, co do sposobu ich traktowania przez funkcjonariuszy pełniących służbę w Izbie. Jeden z nich krytycznie ocenił zachowanie funkcjonariusza biorącego udział w jego zatrzymaniu, który jak to określił „był niegrzeczny”. Rozmówcy podali, iż nie otrzymali pościeli.

7. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwalają uznać, iż w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Kępnie są – generalnie rzecz biorąc – przestrzegane prawa osób tam umieszczonych.

Stwierdzone w czasie wizytacji braki w wyposażeniu jednego z pokoi dla zatrzymanych wymagają usunięcia. W Izbie nie ma również wyznaczonych miejsc, w których zatrzymani mogą palić tytoń zgodnie z § 3 Rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych i administracji z dnia 14 września 2001 r. w sprawie zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. z 2001 r., Nr 106, poz. 1163). Problem ten wymaga więc pilnego rozwiązania.

Brak obligatoryjnego przeprowadzania badań lekarskich w stosunku do osób umieszczanych w Izbie w stanie nietrzeźwości, uznać należy za nieuprawniony w świetle § 4 rozporządzenia ministra zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu

doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2004 r., Nr 20, poz. 192). Dodać również należy, iż pobyt osoby nietrzeźwej w PdOZ, co do której stanu zdrowia funkcjonariusze Policji nie posiadają wiarygodnych informacji, rodzi niewątpliwe niebezpieczeństwo związane z jej zdrowiem lub życiem.

W związku z brakami ujawnionymi w trakcie analizy Książki wizyt lekarskich, postulować należy zwrócenie przez funkcjonariuszy Policji uwagi lekarzom na konieczność właściwego dokumentowania przeprowadzanych badań.

Pożądanym byłoby również odnotowywanie przez funkcjonariuszy w protokole zatrzymania przyczyn braku jego podpisania przez osobę zatrzymaną.

Zwrócić również należy uwagę, na obowiązek pełnego respektowania przez funkcjonariuszy Policji postanowień Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach jednostek organizacyjnych Policji, także w odniesieniu do wydawania zatrzymanym pościeli.

mgr Janina de Michelis
Główny specjalista

mgr Przemysław Kazimirski
Specjalista

mgr Agnieszka Zygas
Referent Główny

DYREKTOR ZESPOŁU
dr Janusz Zagórski